

ARQUITECTURA, ESTIL I REGLA

El setembre vinent tindrà lloc a Roma el XIII Congrés Internacional dels arquitectes, el qual desenvoluparà els temes següents: 1) Consistència i construcció dels nous materials i resultats obtinguts amb llur ús; 2) De les coneixences útils als arquitectes, funcionaris o professionals lliures, en l'estudi dels edificis públics i dels plans reguladors de la ciutat, per tal que puguin col·laborar útilment en la projecció d'aquests plans, que comprenen tots els edificis, ponts, carreteres, estacions, etc., el conjunt de les quals contribueix a l'estètica general i a la urbanística, tal com aquesta és entesa actualment; 3) Estudi dels mitjans que els arquitectes poden emprar per fer comprendre clarament al públic i a les administracions els avantatges de recórrer a llur competència i a llurs serveis directes, sense passar a través dels intermediaris inútils com les societats de construccions; 4) De l'estandardització en l'habitació col·lectiva; 5) De la construcció, circulació i protecció subterrània; 6) Protecció de la concessió general dels projectes i drets dels arquitectes de dirigir-ne les construccions; 7) Concursos d'arquitectura i construccions de caràcter públic.

Ens sembla que els temes anunciats són prou interessants perquè els arquitectes que tenen el sentit de la responsabilitat —no són pas tots— hi fixin l'atenció. Els interessats, com nosaltres, per l'ordenació d'un estil que reculli les fretures de la sensibilitat moderna, els amorosos de les «asimètriques simetries», com nosaltres, i els qui, també com nosaltres, creuen que l'estil fa els pobles, seguim sempre amb atenció les temptatives que, en l'ordre arquitectònic i urbanístic, són exposades en aquests congressos per arquitectes de tendència diversa però d'intenció concorde.

Potser, entre nosaltres, i encara que alguns deuen creure que no, hom insisteix poc entorn del tema de l'estil. En instaurar-se la República, des de *La Publicitat* i amb el nostre nom legal vam exposar el nostre desencís: la República no tenia estil. No ho dèiem en el sentit d'alguns escriptors castellans, per bé que l'estil polític i l'estètica mantinguin uns lligams que no són albiradors per a tothom. La forma, però, respon sovint al contingut: una «revolució» que mantenia cobertes amb un pellingot de sac les velles insígnies dels escuts, que tapava amb franges roges de les banderes arriades¹ i que, l'endemà mateix d'haver estat «proclamada», copiava i refeia el vell, fracassava com a tal. Potser és arriscat afirmar-ho, per tal com no va ésser, des del primer moment, una

¹ *Ami* no observa l' fegitó de l' autor, i diu: « ... banderes i que ... ».

revolta estètica, ans únicament sentimental, la Revolució fracassava, com a tal, a les quaranta-vuit hores d'haver estat proclamada.

El soviètisme, el nazisme i el feixisme —fosca, tèrbola o actual— estan representats per una estètica. L'anglicisme i el kemalisme, també. A Itàlia han passat de l'estació ferroviària de Milà a la de Florença; Moscou rectifica les seves desviacions neoclassicistes i accepta l'estètica nova tot escoltant els parers dels més decidits dels arquitectes interessats per a trobar l'estil que correspon als temps actuals. Al classicisme acadèmic oposen un classicisme viu.

L'arquitectura expressa, millor que cap altra art, l'estil d'un poble. Amb l'estil, la seva originalitat i la seva força: la Catalunya autònoma tampoc no va respondre del tot als interessos vius de l'esperit nou. Per tal com no va tenir una política li va fallar, en tants d'aspectes, l'estètica. Allà on va triomfar la voluntat de reforma —al·ludim l'acte més efectiu que han vist realitzar, que és el de la Universitat autònoma— triomfava un estil cultural.

(I pensar que hi va haver diaris catalans i periodistes catalans que van combatre, en català, la primera Universitat pròpia! És evident que és en nom del Catalanisme que hom ha atacat més despietadament Catalunya.) A dreta i a sinistra els irresponsables fan gruix.

Doneu-me només el passaport d'un país i us diré com és. O un bitllet governatiu o les titulars d'un diari. Un poble amb estil, que vol dir amb una política clara i directa, el descobriu en els detalls més perdedors. Un poble amb estrenyecaps atia l'anarquia.

Quan Catalunya, moralment, s'ha desfet, ho proclamen els urbanistes, els arquitectes i àdhuc els periodistes: vegeu quin català escriuen molts dels nostres joves. La Dictadura va donar el «gòtic» del carrer del Bisbe i la incòmoda Exposició de Montjuïc. La desfeta de la Generalitat dona un estil arquitectònicament i espiritualment representat per l'edifici de la Cambra de la Propietat, del Portal de l'Àngel.

Allà on no hi ha regla ni estil hi ha barbàrie. Preferim, qui ens ho blasmarà, un vell edifici que faci olor de nou a un edifici novell que flairi reumàtic. Encara que l'autor, bugat o moix, ens vulgui fer creure que ho ha fet expressament. Els imitadors d'engruts i rovells no són dels nostres. Ja en tenim prou amb certes manifestacions de pessebrisme municipal, medieval o camperol.

[*La Publicitat*, 14-VIII-1935]